

Viribus Unitis, avagy civil-professzionális konvergencia a 21. században

Bács Zoltán György

Nem, ezúttal nem I. Ferenc József osztrák császár és magyar király jelmondatának történelmi örökségéről vagy a Monarchia hasonló nevű csatahajójáról lesz szó. A latin kifejezés ma aktuálisabb, mint eddig bármikor. Jelentése „egyesült erővel” vagy „egységben az erő”, az egyetlen észszerű, szakmailag, társadalmilag és politikailag is indokolt, megalapozott koncepcionális válasz a dinamikusan változó, felgyorsult, ezért szinte azonnali válaszokat igénylő, időszerű kihívásokra.

Milyen erőket kellene egyesíteni, és miért?

Egyedül nem megy. Voltak korok, amikor maga a társadalmi, gazdasági, politikai és ezzel egyetemben a védelmi, katonai fejlődés igényelte a teljesen elkülönített szakosodást, az egyes speciális, jól körülhatárolható feladatok rendszeres, ismert struktúrában történő végrehajtását. Példaként említhetők a termelési folyamatok, vagy a társadalom életében alapvető funkciók, mint a szintenként elkülönülő oktatás, az ellátás, a szolgáltatások és természetesen a védelem. Ezek között, ha volt is valamilyen átjárás, az rendkívül korlátozott volt, hiszen az elkülönülő területek más és más fizikai, szellemi és ismereti, valamint eszközháteret igényeltek, és a tevékenységük helyszíne sem mindig volt azonos.

A funkcionális elkülönülésnek ez a rendszere leginkább a feudális hierarchián keresztül mutatható be, de különböző formáiban jelen volt és van az alkotmányos monarchiákban, az áldemokráciákban, az egyeduralmi, vezetőközpontú rendszerekben, így a fasizmusban, náciizmusban, kommunizmusban és minden olyan politikai, ideológiai rendszerben, ahol az abszolutizált, idealizált állam, illetve annak piederstálra emelt, félistenként kötelezően tisztelt képviselői voltak az elkülönülésen alapuló rendszerek kedvezményezettjei. Ha a fenti helyzetleírás alapján valakinek a latin „Divide et Impera”, vagyis az „oszd meg és uralkodj” elve és az erre épülő gyakorlat is eszébe jut, az nem a véletlen műve.

A merev funkcionális elkülönülés lebontása a társadalmi, gazdasági és tudományos fejlődés előrehaladtával egyre sürgetőbbé vált. Az alkalmazott tudományok mind gyorsabb felhasználása a termelés, fogyasztás, kommunikáció, oktatás,

képzés és nevelés világában, illetve az alap- és alkalmazott kutatásoknak a gazdasági stratégiai fejlődésre gyakorolt hatása, vagyis az adott társadalom komplex fejlődése, a fenntartható fejlődés biztosításának igénye katalizálta a tudományterületek együttműködését.

A védelemmel kapcsolatos műszaki és egyéb kutatások a társadalomfejlődés extenzív időszakától – a gyarmatosítás korától gyakorlatilag napjainkig folyamatosan – prioritást élveztek és élveznek. Sok, ezen a területen megjelent újdonság, találmány, megoldás hosszabb-rövidebb idő után a védelmi felhasználás területéről átkerült a polgári alkalmazások közé. Gondoljunk csak a tefflon és a titánium alkalmazására! Mindkettő hadiipari célú kutatás eredményeként lett a védelemtechnikai berendezések fontos alkotóeleme.

Az egyes tudományterületek és termelőbázisok merev elhatárolásának, illetve elkülönített irányításának egyik legjobb példája a szovjet hadiipari komplexum, a VPK¹ tevékenysége a hidegháború időszakában. Az 1960-as években a szovjet nemzeti össztermék éves növekedése 4-5% körül volt. Az 1970-es évek elejére ez először 4, majd 3% alá esett vissza, miközben a védelmi kiadások aránya az 1960-as években 12-13%-ról az 1970-es évek végére 13-14%-ra emelkedett.² Látható módon a hadiipari komplexum igényeinek kielégítése a szovjet termelési potenciál jelentős részét kötötte le úgy, hogy ebbe beletartozott az olyan polgári célú ipari létesítményekben a védelmi megrendelések teljesítésének ellenőrzése is, mint például egy csokoládégyár, textilgyár. Nagyon sok volt a többcélú termelést folytató üzemek száma is. Ezekben a polgári célú felhasználásra szánt termékek mellett az adott technológiával előállítható, védelmi célokat szolgáló termékeket is gyártottak. Arra is volt példa, hogy a polgári célú termelés mint fedőtevékenység szerepelt a VPK igényeit szolgáló termelés leplezésére. Ilyen volt például a Leningrádi Optikai és Mechanikai Gár, ahol a filmfelvevők és más optikai eszközök, fényképezőgépek mellett a védelemben és az űrkutatásban, illetve a technikai felderítésben is használatos eszközöket is gyártottak. A védelmi célú berendezések beszerzése az 1970-es évek elején a teljes beszerzés mintegy harmadát tette ki, míg az évtized végére ennél magasabb arányt ért el.³ A mereven elkülönített szakterületek koordinációja kormányzati szinten valósult meg: a szovjet kormány egyik elnökhelyettese volt felelős a hadiipari komplexumért. A szovjet tervutasításos

¹ Voenno-promislennij kompleksz (Военно-промышленный комплекс).

² Joint Economic Committee: *Soviet Economy in the 1980's: Problems and Prospects* Part 1. Washington, Joint Committee Print, 1983. 160.

³ Joint Economic Committee (1983): i. m. 160.

gazdasági rendszer lényegéből adódóan a védelmi költségvetést névlegesen alacsonyban lehetett tartani, mivel a polgári ágazatok költségvetésének egy része is a védelmi célú feladatok teljesítésére szolgált.

Az alacsony katonai költségvetés másik oka a mesterséges árfolyam-szabályozás volt, amely alapján az átszámítások során az 1 dollár egyenlő 0,72 rubellel, ami irreális volt, de a statisztikai adatokban a valós különbséget nem lehetett érzékeltetni, ám a nemzetközi és hazai propagandában jól fel lehetett használni. Az alacsony nominálértékű katonai költségvetés harmadik pillére éppen maga az állami meghatározó szerepe, a tervutasításos rendszer volt. Ennek alapján a kijelölt termelőegységek a meghatározott mennyiséget, a meghatározott határidőre vagy előtte, az előre, a tervekben meghatározott áron (!) voltak kötelesek előállítani és leszállítani.

A szovjet rendszer gazdasági, politikai és ideológiai összeomlása rákényszerítette a védelemgazdaság és irányítás szereplőit, hogy az állami megrendelések és finanszírozás megszűntével először csak eseti, ad hoc jelleggel, később fokozatosan már projektek keretei között hangolják össze kutatási és fejlesztési, valamint tervezési és gyártási technológiai tevékenységüket. Ezzel párhuzamosan jelentősen felértékelődtek a tudományágak határterületein folyó kutatások. Ezek a határterületek egyre nagyobb jelentőségre tettek szert, mivel egyesítették magukban a több tudományágat is átfogó további fejlesztések lehetőségét a többcélú felhasználhatóságot, vagyis a piacképességet. A határterületek kutatásának további haszna is van: racionálisabbá, költséghatékonyabbá teszi a kutatásokat, és megmutatja az egyes eddig külön kezelt tudományágak közötti természetes egymásra épülést, összefonódást, a tudományterületeken is érzékelhető dinamikus komplexitást, a tudományágak és felhasználási területek komplementer jellegét, vagyis azt, hogy kiegészítik egymást.

A szovjet mentalitás ellenpontja természetesen az amerikai gondolkodásmód volt és maradt is. A tengerentúlon a kutatás és fejlesztés önmagában is a piaci törvények szerint folyt, vagyis a gyorsabb, hatékonyabb eredmények bármely területen piacképesebbek voltak a vetélytársaknál. Ennek megfelelően az új eredmények piaci értékesítése, illetve az ebből származó extraprofit volt a kutatások és fejlesztések célja, a további fejlesztések alapja is. A lehetséges külső piacokhoz, vagyis az ország határain túli eladásokhoz természetesen a belső mechanizmusokon, engedélyeztetési eljárásokon keresztül lehetett eljutni. Ezért is volt – és ma is egyszerűbb – az amerikai belső piacot megcélozni és az ott jelentkező igényeket, keresleti réseket kielégíteni. Ez egyaránt igaz a védelmi ipar és a polgári felhasználású termékek és technológiák, illetve a kettős felhasználhatóságú termékek és technológiák esetében. A védelmi termékek és technológiák esetében a piac nagyságát a védelmi

költségvetés különböző fejezetei határozzák meg, illetve a védelmi tárcához allokált egyéb feladatok, amelyekben más tárcák is részt vesznek. Ilyen például az űrkutatás.

Nyilvánvaló, hogy az egyre összetettebb, magasabb színvonalú, nagyobb anyagi és szellemi ráfordítást igénylő, de az aktuális környezetvédelmi, gazdaságossági és takarékosági előírásoknak is eleget tevő komplex rendszerek kidolgozása piaci alapon, vagyis több résztvevős versenyztetés formájában lehet a leghatékonyabb, leggyorsabb és legtakarékosabb. Ennek több következménye is van. Az egyik, hogy a védelmi iparban meghonosodott technológiákat, és egyes, polgári célra is alkalmazható termékeket, nagyon gyorsan a nem katonai célú felhasználók számára is elérhetővé teszik. Itt talán elég csak a rendkívül nagy amerikai fegyverpiacra gondolni. Hány olyan kiegészítő található ma a sport- és fegyverboltok polcain, amely a katonai vagy rendvédelmi, esetleg a különleges erők eszköztárában jelent meg korábban? A másik következmény, hogy a hagyományos gyártmánytervezési, fejlesztési és kísérleti, valamint gyártási kapacitások központosítása helyett a célfeladatokat, az egyes fázisokat már egyre kevésbé az adott cégen belül hajtják végre, végzik el, hanem inkább projektrendszerben, a szakosodott vállalkozásokkal összefogva, koordináltan, szerződésekben rögzített feltételek mellett oldják meg. A projektet koordináló cég végzi a termék vagy technológia piacra vitelét, legyen szó akár védelmi, akár polgári célú technológiáról vagy termékről.

Van itt valami különleges, számunkra szokatlan. Észre kell venni, hogy a védelmi szükségletek kielégítésében nemcsak állami tulajdonban lévő vagy közvetlen állami irányítás alatt álló cégek vesznek részt, hanem beszállítóként minősített magáncégek is! Gondoljunk csak arra, hogy amikor Samuel Colt megalkotta a forgópisztolyát, azt mint magánszemély, mondhatni magánvállalkozó tette, és utána ajánlotta fel a hadseregnek. A helyzet mára abban változott, hogy a felhasználói oldal által meghatározott paraméterek alapján a potenciális beszállító a saját felelősségére és kockázatára kezd bele a megpályáztatott technológia vagy eszköz kifejlesztésébe, igyekezve jobb eredményeket elérni, mint a versenytársak. Ehhez akár konzorciumot is létrehozhat, hogy a technológia vagy eszköz előállításához szükséges részfeladatokat ezek végezzék el. Mi következik ebből:

- A kutatás és fejlesztés ideje a lehetségek szerinti legrövidebb.
- Az erőforrások felhasználása megmarad az előírt keretek között, vagy azt csak az észszerűen indokolható mértékben lépi túl.
- A megrendelő igényei komplex módon teljesülnek.
- A nyertes beszállítói konzorcium jelentős piaci részesedéshez jut, és folyamatos profitot termel.

A kutatás, fejlesztés költségeit nem az állami költségvetés fedezi, hanem maga a versenyben részt vevő cég vagy cégcsoport. Az ilyen módon felépített védelmi költségvetés hatékonysága sokszorosan felülmúlja az állami költségvetésre támaszkodó védelmi kutatásokat és fejlesztéseket.

A fentiek alapján világos, hogy amit egyesíteni kell, azok a szellemi, technikai, tudományos és pénzügyi erőforrások, jöjjenek azok a polgári vagy a védelmi szférából. Egyesíteni és célorientált módon struktúrába kell foglalni ezeket az elemeket, minden esetben alárendelve a struktúra vertikális és horizontális szerkezetét a célfeladat jellegének. Ez a struktúra lehet egyedi, amely csak egy projektet szolgál ki, de lehet egy olyan struktúra is, amely több hasonló projektet vagy eltérő projekteket is képes akár párhuzamosan is kezelni. A siker lényege nem a struktúra nagysága, hanem a feladatmegoldás diverzifikálása, a részfeladatok helyes delegálása, átadása más, szakmailag hozzáértő egységnek, intézménynek. Csak a helyesen megszervezett munkafolyamatok hatékony koordinációja segíti elő a megrendelői oldalról meghatározott feltételek teljesítését.

Terrorizmus, aszimmetria és dinamizmus

A civil professzionális konvergenciának a 21. században különös jelentősége van. Az elmúlt évtizedek során globális fenyegetést jelentő politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális és biztonsági-nemzetbiztonsági kockázati komplexum jelent meg, amely esetenként eltérő mértékben és formában, de a világ országainak nagy részét megérintette. Ez a terrorizmus. A terror eszköztét céljaik megvalósítása érdekében alkalmazó terroristaszervezetek és -csoportok lételeme az aszimmetrikus módszer alkalmazása. Az aszimmetria mint a hadviselés egyik elterjedt formája évezredek óta ismert. A lényege az, hogy a várakozásoktól, számításoktól eltérő taktikai megoldásokkal kompenzálja, egyenlítse ki az egyik harcoló fél a jobb helyzetben lévő – jobban felszerelt, nagyobb élőerővel rendelkező – másik harcoló fél előnyét. Az aszimmetrikus megoldások tárháza rendkívül gazdag. Ezt az utat követik a terrrorszervezetek és -csoportok is. Gyakran változtatják a támadások elkövetési módját, az eszközöket és természetesen a helyszíneket. Ez a dinamizmus komoly kihívást jelent a nemzetbiztonság és a közrendvédelem számára. Mivel nagy mobilitásuk, flexibilitásuk és jól felépített hálózatauk miatt előnyös helyzetben vannak, így a terrorellenes szervezetek és intézmények az esetek nagy többségében a beérkező információkra reagálva próbálják elejét venni a terrortámadásoknak, illetve

ha ilyen már bekövetkezett, igyekeznek mihamarabb kézre keríteni az elkövetőket és felderíteni a cselekmény és a tettesek hátterét.

A megelőzés, illetve a bekövetkezett cselekvésre való reagálás és a további ellenintézkedések egyik kritikus pontja épp a civil professzionális együttműködés, a polgári és szakmai intézmények tevékenységének egymást kiegészítő, egymásra épülő konvergenciája, az információmegosztást is beleértve. Nyilvánvaló, hogy a folyamatosan változó terroristamódszerek ellen változatlan, hagyományos módszerekkel csak korlátozott sikereket lehet elérni. Ezért szükség van az új helyzetben alkalmazható rendszabályok, protokollok szükség szerint aszimmetrikus, folyton a helyzet követelményeihez idomuló, dinamikus alkalmazására.

A terroristák aszimmetrikus módszereinek alkalmazása átfogja a terrorszervezet vagy terroristacsoport működésének számos területét, kezdve a toborzással, a művelet tervezésén, a finanszírozáson, az eszközbeszerzésen, a végrehajtók kiválogatásán, felkészítésén át egészen a célpontok kijelöléséig, a terrorcselekmény eszközeinek és a végrehajtás lehetséges alternatíváinak meghatározásáig. Ebből következik, hogy a dinamikus aszimmetria a terrorszervezetek sikereinek a kulcsa. Az aszimmetria dinamizmusa elengedhetetlen, hiszen a változó műveleti és hálózatfenntartási tényezőkkel elébe kell menni a terrorrelhárító, a nemzetbiztonsági és a rendvédelmi szervek és intézmények lépéseinek. Ennek egyik, mára már nyilvánvaló útja a terrorizmus paradigmaváltása. Mit jelent ez a gyakorlatban?

Ahogy azt az elmúlt évtizedekben láttuk, a terroristaszervezetek a megfélemlítés, megtörés eszközével, a válogatás nélküli, tömeges erőszak alkalmazásával próbálták politikai céljaikat elérni. A nemzetközi koalíció és a terrorrelhárítási szervek széles körű, hatékony összefogásának, együttműködésének és megelőző tevékenységének köszönhetően az elmúlt években, különösen az Iszlám Állam katonai szervezetének megtörése óta, csökkent az erőszakos terrorcselekmények száma. Ez nem jelenti a terrorizmus és a terror eszköztét alkalmazó, politikailag motivált szervezetek és csoportok megszűnését, felszámolását. A dinamikus aszimmetria elvét a gyakorlatban alkalmazva, a változatlan stratégiai politikai célok elérésére a terrorszervezetek más taktikai megoldásokat kezdtek alkalmazni. Gazdasági, vállalkozási, nagy- és kiskereskedelmi, pénzügyi, kulturális, sport-, jótékonyági és oktatási fedőszerveket hoztak létre, amelyeken keresztül a vállalkozások közelében élő lakosságra célzott tevékenységet fejtenek ki. Meggyőző munkájukkal képesek befolyásolni az ott élők hangulatát, tekintélyre tesznek szert, és az önkormányzatokban is pozíciókat szereznek. Erre legjobb Libanon példája, ahol a 2018-as parlamenti választásokon a Hezbollah és szövetségesei a 128 parlamenti mandátumból 70-et

szerezték meg. Ez 54,68%-os többséget jelent.⁴ Hasonló gondokkal küzd manapság a világ több, kormányzati, gazdasági és politikai hullámvásznak kitett országa is, például Peru, Venezuela és Paraguay. Az ebből fakadó veszélyek kézenfekvők és magától értetődők.

A paradigmaváltás mellett, azt kiegészítve érzékelhető a terrorfinanszírozás diverzifikációja is. Erre a legjobb lehetőséget a fent felsorolt – vállalkozási, nagy- és kiskereskedelmi, pénzügyi, kulturális, sport-, jótékonyági és oktatási – területeken megszerzett pénzügyi eszközök, illetve a hagyományosnak számító pénzmosás kínálja. Ez a fajta diverzifikáció vagy „több lábon állás” kiegészíti a hagyományos, bűncselekményekből származó forrásokat. A kábítószer-bűnözésben való részvétel, az illegális műkincs-kereskedelem, a zsarolás, kényszerítés, védelmi pénz szedése ugyanúgy jellemző bevételi forrás napjainkban is. Ezzel elérkeztünk egy másik, egyre inkább előtérbe kerülő és egyre nagyobb szerepet játszó tényezőhöz, a konvergencia gyakorlatához.

Konvergencia a fenyegetések oldaláról

Mi mivel konvergál, mi mihez közelít? A határon átnyúló kapcsolatrendszerek, különös tekintettel a nemzetközi szervezett bűnözésre, ezen belül a kábítószer-bűncselekményekre, ember, fegyver és egyéb árucikkek csempészésére, továbbá a terrorizmusra, alapvető jellegzetesség a komplexitás, az egyes cselekvési mozzanatok egymásra épüléséből, kellő időzítéséből kialakuló, horizontálisan és vertikálisan is strukturált együttműködés. A gazdasági együttműködést érintően már írtam, a munkafázisok elkülönülése és azok összehangolása a megoldandó feladatok bonyolultságának növekedéséből fakadó, természetes folyamat. Nincs ez máshogy a szervezett bűnözés és a terrorizmus világában sem.

A taktikai érdekazonosság, az anyagi előnyök, illetve a terrorizmus esetében a politikai szándékok érvényesítéséhez szükséges eszközök megszerzése a különböző bűncselekményfajtákra szakosodott csoportok, szervezetek között „természetes”, esetleg stratégiai együttműködést indít el. Így a bűncselekményfajták egymást kiegészítve közös célok mentén valósulnak meg. Mivel a szervezeti háttér leggyakrabban változatlanul elkülönül, nem olvad egybe, vagyis nem jön létre a bűnszervezetek között egyesülés, fúzió, hanem csak egymás felé tartva közelednek

⁴ Tom Perry: Factbox: Hezbollah and Allies Gain Sway in Lebanon Parliament. *Reuters*, 2018. május 22.

egymáshoz, ezért beszélhetünk konvergenciáról, a bűnszervezetek funkcionális konvergenciájáról.

A terrorizmus mint a jelenkori szervezett, politikai indíttatású, de gyakran vallási, ideológiai téveszmékkel leplezett bűncselekmények sajátos fajtája különleges helyet foglal el a konvergencia szempontjából is. Ahogy az előbb már látható volt, a taktikai együttműködés a terrorcselekmények előkészítésében más bűnszervezetekkel a terrorszervezeteknél folyamatosan alkalmazott eljárás. Ugyanakkor van egy rendkívül sajátos terület, a nemzetközi szervezett bűnözés egyik különösen veszélyes ága, ahol az ágazati, stratégiai konvergencia megfigyelhető. Ez pedig a nemzetközi kábítószer-bűnözés és a terrorfinanszírozás. Ebben az esetben a terrorcselekmények és a szervezet finanszírozásához szükséges anyagi-pénzügyi háttér megteremtése az a stratégiai érdek, amely folyamatos és tartós kapcsolat kiépítését teszi szükségessé. Ennek következménye, hogy a terrorszervezetek jelentős része részt vesz a kábítószer-termelésben, -terjesztésben, védi a termőterületeket és feldolgozóüzemeket. Itt természetesen mindenkinek a Kolumbiai Forradalmi Fegyveres Erők és a perui Fényes Ösvény jut eszébe először, de érdemes figyelembe venni, hogy legnagyobb részben a Hezbollah áll a közel-keleti Captagon-ipar, vagyis az amfetamin- és metamfetamin-gyártás mögött.⁵

A kábítószer további feldolgozása, finomítása és a felvevő piacra történő továbbítása és terjesztése már az erre „szakosodott” kábítószer-bűnözői szervezett csoportok feladata. Ha az összképet tekintjük, észre kell venni a konvergencia szintjeinek egymásra épülését. Először az egymást kiegészítő bűncselekményfajták elkövető szervezetei konvergálnak, majd a határok különböző oldalain tevékenykedő komplex bűnelkövetői szindikátusok között is kialakul ilyen együttműködés, végül látható a nemzetközi szervezett bűnözés és a terrorizmus konvergenciája is.

A konvergenciának létezik egy másik strukturált területe is. Ennek alapját már az előbbieken érintettük. Ebben a rendszerben a terrorszervezetek helyi szinten létrehozott fedővállalkozásai, pénzmosodái, vallási-kulturális iskolái, sportegyesületei és segélycsoportjai a lakosság leginkább szükségét szenvedő szociálisan sérülékeny rétegeire hatva közelednek a helyi politikai, gazdasági, kulturális, sport- és érdekképviseleti szervezetekhez. Céljuk a hatalmi szervekbe való beépülés és befolyás-szerzés. Mindezt a meglévő jogi keretek és lehetőségek kihasználásával teszik, a jogszerűen működő vállalkozások és szervezetek látszatát fenntartva, miközben

⁵ Anne Barker: Captagon: Evidence Paris Attackers Used 'Jihadist's Drug' Favoured by Islamic State Fighters. *ABC News*, 2015. november 25.

valójában a háttérben meghúzódó terrrorszervezet konvergál észrevétlenül a helyi hatalom irányába.

Konvergencia a fenyegetések kezelésének oldaláról: az állami és nem állami szereplők együttműködése

Az aszimmetrikus kihívások aszimmetrikus reagálást követelnek, amelyek szintén konvergálnak. A különböző illetékes szervezetek és intézmények által saját hatáskörükben, de egymás közt egyeztetett módon meghozott aszimmetrikus válaszingázások egy részét, annak érdekében, hogy a kiváltó cselekmény felderítése és vizsgálata a legeredményesebb legyen, nem feltétlenül azonnal a kiváltó cselekmény bekövetkezése után azonnal fogatosítják, sőt!

Az aszimmetrikus reagálás nem csupán egy esemény bekövetkezése után alkalmazható. Létjogosultsága van a megelőzésben is, amikor egy cselekmény előkészítésére vonatkozó információra kell dinamikus, adaptív módon, vagyis a beérkezett információ sajátosságaihoz alkalmazkodva, az aszimmetria elvének alkalmazásával reagálni a cselekmény megelőzése és a körülmények felderítése érdekében. Egyszerűbben: ott, akkor, úgy és olyan eszközökkel kell megakadályozni a cselekmény elkövetését, amely a terroristák számára a lehető legkevésbé kiszámítható. Ezek jellegzetességei mindig folyamatosan, dinamikus, változnak, ezeket változtatni kell. Épp ez az aszimmetrikus reagálás lényege.

A szervezett bűnözés, kábítószer-bűnözés és terrorizmusellenes fellépés nem az erre hivatott és létrehozott rendvédelmi és terrorelhárító szervezetekkel és szolgálatokkal kezdődik, hanem az egyes állampolgárral. Vagyis, ha egy lehetséges és kívánatos konvergencia rendszerben gondolkozunk, akkor először a társadalmilag veszélyes cselekmények üldözésére hivatott szervezeteket kell közelíteni az állampolgárhoz, a szolgálati érdekek határáig ki kell lépni a szofisztikált elzártságból, a szakmai elefántcsonttoronyból, meg kell szólítani az állampolgárt, hogy az kezdje el interaktívan támogatni a hatósági feladatok ellátását. Konvergencia? Igen, az! Az állampolgár és az ő védelmére hivatott intézmény közötti érdekazonosság alapján itt egyfajta társadalmi konvergenciáról beszélhetünk. Ennek a konvergenciának a feltételei, módja, lehetőségei, területei és határai több külön tanulmány tárgyát is képezhetik.

Az érdekazonosság és a közös célok nyilvánvalóan megvannak a különböző nemzetbiztonsági, rendvédelmi és terrorelhárító szolgálatok között is. Ennek alapján – félretéve a hagyományos szakmai szervezeti rivalizálást – létrejönnek,

Magyarországon már létre is jöttek, a szakmai konvergencia feltételei, aminek a szervezeti megjelenítése a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ. A nemzetközi terminológia még fúziós központok néven is ismeri ezeket a konvergenciára épülő, a hatékony információmegosztást elősegítő szervezeteket. Csak nézzük vissza, mi áll a korábbi, a gazdasági célokat követő konvergenciáról írott részben! A kettőt összehasonlítva láthatóvá válik a konvergenciamodell, amely a többszintű, magasan strukturált, egymásra épülő feladatok ellátását fogja át.

A konvergens struktúráknak itt még messze nincs vége. Ha szakmai intézmények és szervezetek konvergenciáját nézzük, nem hagyhatjuk figyelmen kívül a szervezetek hatékony működését elősegítő tudományos és műszaki bázist sem. A nemzetbiztonsági és terrorelhárítási tevékenység olyan komplex feladat, amelynek technikai hátterét folyamatosan fejleszteni kell. Az állami részről rendelkezésre álló források messze nem elégségesek, hiszen a „sötét oldal” az állami költségvetés jogszervi keretei nélkül képes nagy összegeket és erőforrásokat fordítani a saját eszközeinek fejlesztésére, a legújabb tudományos eredmények azonnali alkalmazására. Ha nem nézünk mást, mint az informatikai alkalmazásokat, amelyeket a nemzetközi szervezett bűnözői csoportok, a kábítószer-bűnözők és a terroristahálózatok anyagi-pénzügyi eszközök mozgatásához, termékek és szolgáltatások beszerzéséhez, manipulatív célú kommunikációjukhoz vagy más célokra is alkalmaznak, láthatjuk, hogy azok között saját fejlesztésű szoftverek is szép számmal találhatók.

A fentiekből is látszik, hogy a dinamikusan fejlődő bűnözői „háttérparral és szolgáltatási szférával” csak a tudományos és technikai terület valamennyi szférájára kiterjedő, összehangolt kutatói-fejlesztői-alkalmazói együttműködéssel lehet szembeszállni. Ehhez egy új, sajátos „konvergens” tudatot kell meghonosítani. Ennek alapja a civil és a nemzetbiztonsági, rendvédelmi, terrorelhárítási és katonai struktúrák, valamint az ezen a területen tudományos fejlesztésekkel és alkalmazások használatával foglalkozó, nemzetbiztonsági szempontból akkreditált intézetek, laboratóriumok közötti összehangolt munkamegosztás, a szakmai nemzetbiztonsági szervezetek irányítása és ellenőrzése mellett. Ez a fajta civil – nem civil együttműködés egyaránt ki kell hogy terjedjen a műszaki és a humán tudományterületre, az alapkutatásokra és az alkalmazott tudományok kutatására is. Át kell hogy fogja az elméleti és a gyakorlati területet, továbbá az úgynevezett gyakorlat-elméleti kutatásokat is, hiszen ezek dinamikus egysége, komplementer jellege és folyamatos fejlődése, fejlesztése teszi lehetővé a 21. századi nemzetbiztonsági, védelmi, terrorelhárítási és rendvédelmi kihívásokkal szembeni folyamatosan magas színvonalú fellépést, a nemzeti gazdasági, társadalmi, kulturális és polgári célú tudományos kutatások fejlődési feltételeinek maradéktalan biztosítását.